

Program vinter – forår 2025

Folkeuniversitetet i Vejle

folkeuniversitet-vejle.dk

Velkommen

Velkommen til Folkeuniversitetet i Vejle

På Folkeuniversitetet møder du de dygtigste forskere og formidlere.
De brænder for deres fagområde og elsker at dele deres viden med andre.
Så brug os, hvis du er nysgerrig og har lyst til at blive klogere...

- og velkommen til vinter-forårsprogram 2025

Denne sæsons program er usædvanligt fyldigt, bl. a. takket være bidrag fra vores gode samarbejdspartnere.

Det gælder *Slægtshistorisk Forening for Vejle*, *Grænseforeningen Vejle Vesteregn* samt *Klimafokus Vejle*. Sidstnævnte organisation byder ind med et helt arrangementstema – **se bagsiden**. Desuden er vi taknemmelige for samarbejdet med *Vejle Bibliotek*, der leverer lokale til mange foredrag. Husk, at biblioteket midlertidigt er flyttet til **Farveriet** ved Spinderihallerne.

Alle foredrag er arrangeret af Folkeuniversitetet eller de nævnte organisationer i samarbejde med Folkeuniversitetet.

•

Husk at melde dig til i god tid (helst senest en uge før afholdelsen...) til de foredrag, hvor tilmelding er anført. Du vil efter tilmelding få besked, hvis der sker ændringer i arrangementet.

Hvor der er nævnt **entre**, betales den ved indgang med MobilePay eller kontant (da gerne med aftalte penge) – med mindre andet er anført. Vi kan desværre ikke tage imod kortbetaling.

Særlig ordning ved Klimafokus Vejle-arrangementerne – se bagsiden.

VIGTIGT:

Kontroller programændringer, herunder evt. aflysninger, på folkeuniversitet-vejle.dk

•

Kontakt: fu.vejle@gmail.com – 6178 5551

folkeuniversitet-vejle.dk

Noget om Sall Data ...

Lars J. Helbo, slægtsforsker

Tirsdag 7. januar kl. 19.00

Sted: Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, Vejle

Entre: 50 kr. ved indgang, gratis for medlemmer af VSF.

Arr.: Vejleegnens Slægtshistoriske Forening

Mange kender og benytter siden salldata.dk og ved, at den er et stort opslagsværk til hjælp for mange slægtsforskere.

Lars Helbo er ophavsmanden til denne side, og han kommer og fortæller os om baggrunden for siden, hvilke muligheder den indeholder, og hvordan man som slægtsforsker udnytter alle informationerne.

Vejle, Worsaae og vikingerne - fra nationalliberalisme til national-socialisme

Kjeld Bjerrum Jensen, tidl. lektor, cand. mag., lokalhistoriker

Tirsdag 14. januar kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Farveriet, Spinderigade 20, 7100 Vejle

Entre: kr. 70 ved indgang

Tilmelding til fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

Hvordan er det gået til, at vi danskere har taget patent på at være vikinger, når ordet oprindeligt bare betød sørøver?

Begrebet vikingetiden og sammenknytningen mellem vikinger og skandinaver kan føres tilbage til Jens Jacob Asmussen Worsaae, som blev født i Vejle i 1821, og som man med en vis ret kan kalde den nordiske arkæologis far.

I sit foredrag vil Kjeld Bjerrum Jensen dels fortælle om Worsaae, hans barndom i Vejle og hans betydning for arkæologien, dels give en forklaring på vikingebegrebets opståen. Desuden forfølger han begrebet og det symbolsprog, der hører sammen med det, helt frem til Anders Breivik og stormen på kongressen.

Hurrakål, klatkager og stikkelsbærgrød - mad og måltider som udtryk for kulturel identitet i højskolemiljø før 1970

Mette Havsteen-Mikkelsen, etnolog, mag. art.

Torsdag 16. januar kl. 16.30

Sted: Grejs Kulturcenter, Vestermarksvej 13A, 7100 Vejle

Entre: kr. 150 pr. person, som bedes indbetalt til reg. 0755 konto 3225 667 577

Tilmelding: Senest 15. januar 2025 til rykind@bbsyd.dk, tlf. 4026 5489

Arr.: Grænseforeningen Vejle Vesteregn og Vejle og Omegn samt Grejs Lokalhistoriske Forening

I følge Grundtvig og Chresten Kold skulle maden være jævn og enkel svarende til bondens daglige kost. Derfor betød maden ikke så meget på de første højskoler, hvor fællesskab og samvær var det vigtigste. Der skulle laves mad til mange og navnlig ved store arrangementer. - Hvordan var livet i køkkenet? På gangene og i spisesalen?

Efter foredraget er der fællesspisning, hvor vi prøver nogle af de enkle højskoleretter til et glas vand - for at blive i stilen. Øl kan dog købes. Vi slutter af med kaffe og spørgsmål til oplægsholderen.

Højskolespisesal, 1960

Afstemningsaften i Balle Forsamlingshus

Anni Matthiesen, medlem af Folketinget

Mandag 10. februar kl. 19.00

Sted: Balle Forsamlingshus, Ballevej 50, 7182 Bredsten

Entre: kr. 120, som bedes indbetalt til reg. 0755 konto 3225 667 577

Tilmelding: Senest 6. februar 2025 til rykind@bbsyd.dk, tlf. 4026 5489

Arr.: Grænseforeningen Vejle Vesteregn og Vejle og Omegn, Balle Valgmenighed, Balle Forsamlingshus, Historisk Samfund for Sydøstjylland

Anni Matthiesen er valgt til Folketinget i Sydjyllands Storkreds. Hun er næstformand i Venstres folketingsgruppe og medlem af Folketingets Sydslesvigudvalg.

På 105-årsdagen for, at sønderjyderne stemte sig tilbage til Danmark, vil Anni Matthiesen holde foredrag om et aktuelt grænselandsemne.

Derefter kaffe og fællessang.

Natur- og miljøkatastrofer i Danmarkshistorien: Fra heden til Nordic Waste

Rasmus Wichmann, historiker, cand. mag.

Torsdag 20. februar kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Farveriet, Spinderigade 20, 7100 Vejle

Entre: kr. 70 ved indgang

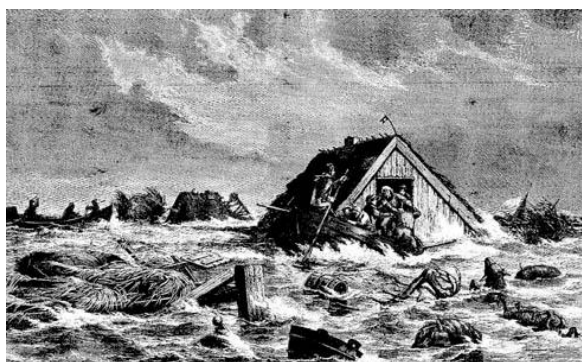
Tilmelding til fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

Havmiljøet har det værre end nogensinde, kystområder står under vand, og folkestemningen er på kogepunktet over den seneste miljøskandale. Hvordan er det gået så galt - og har det nogensinde været anderledes?

Historiker Rasmus Wichmann tager dig en tur gennem en danmarkshistorie fuld af afskovning og katastrofale oversvømmelser, men også landvindinger og miljølovgivning helt tilbage fra 1536!

Kom til foredraget og lad dig chokere - men gå også ud igen med fornyet optimisme. Det har nemlig set meget værre ud!

Stormflod Sydfalster 13. november 1872 (Ill. Tidende)

Vikingevåben fundet ved Lednica-søen, Polen

Vikingerne vej mod øst

Charlotta Lindblom, museumsinspektør, VejleMuseerne

Tirsdag 4. marts kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Farveriet, Spinderigade 20, 7100 Vejle

Entre: kr. 70 ved indgang

Tilmelding til fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

I foredraget fortæller Charlotta Lindblom om kulturmødet mellem vikingerne og lokalbefolkningerne i Østersøområdet ved den sydbaltiske kyst, det nordvestlige Rusland og videre i det russiske område ned mod Konstantinopel og Byzans.

Vi vil se, hvor stor indflydelse disse tidlige østlige forbindelser har haft på udviklingen i Skandinavien og på den danske statsdannelse i slutningen af 900-tallet. Den seneste forskning bidrager til, at vi i dag, samlet set, har et meget mere nuanceret billede af vikingernes rejser og bosættelser mod øst, herunder tidspunktet for de første rejser.

På pilgrimsfærd i middelalderens Danmark

Martin Wangsgaard Jürgensen, mag. art. og dr. theol., redaktør ved Nationalmuseet

Tirsdag 18. marts kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Farveriet, Spinderigade 20, 7100 Vejle

Entre: kr. 70 ved indgang

Tilmelding til fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

Valfart til helligsteder spillede en vigtig rolle i middelalderens verden. Ikke alene gav valfarterne pilgrimme håb om helbredelse, syndsforladelse og mirakler, de åbnede også for kulturelle udvekslinger og bandt den kristne verden sammen. Selve pilgrimsidentiteten var samtidig en af de vigtigste metaforer, man brugte i middelalderen, når man skulle forklare menneskets situation i verden.

Reformationen og oplysningstiden fnyste ad fænomenet og forsøgte at lukke lokale pilgrimsmaal. Trods hårde beskyldninger om pseudokatolicisme og gakket naturspiritualitet er valfarten i dag blomstret op igen.

Alt dette vil blive berørt i foredraget.

Moderne pilgrimme på vej mod Rom (Wiki Commons)

Kunstig intelligens i sundhedsvæsenet

Jens Christian Bjerring, lektor i filosofi, Aarhus Universitet

Torsdag 27. marts kl. 19.00

Sted: Vejle Bibliotek, Farveriet, Spinderigade 20, 7100 Vejle

Entre: kr. 70 ved indgang

Tilmelding til fu.vejle@gmail.com – sms 6178 5551

Arr.: Folkeuniversitetet i Vejle

Kunstig intelligens har potentiale til at revolutionere vores sundhedsvæsen, men teknologien åbner også op for en ny virkelighed, som stadig er ukendt land. Kunstig intelligens bærer både muligheder og dilemmaer med sig.

Jens Christian Bjerring vil i foredraget præsentere forskellige vinkler på anvendelsen af kunstig intelligens inden for sundhedsområdet og give eksempler på, hvad kunstig intelligens allerede nu kan i medicinsk sammenhæng. Desuden vil han diskutere forskellige udfordringer ved brugen af kunstig intelligens i sundhedsvæsenet, herunder hvilken betydning anvendelsen har for patienterne og vores sundhed.

Grundtvig, hans salmer og sange - foredrag og fællessang

Mads Rykind-Eriksen, cand. mag., forstander på Rødding Højskole

Tirsdag 1. april kl. 19.00

Sted: Roberthus, Tybovej 1, 6040 Egtved

Entre: kr. 80, som bedes indbetalt til

reg. 0755 konto 3225 667 577

Tilmelding: Senest 25. april 2025 til

rykind@bbsyd.dk, tlf. 4026 5489

Arr.: Grænseforeningen Vejle Vesteregn

Mads Rykind-Eriksen fortæller om de sange, der synges. Fællessang er valgt som tema i anledning af Danmarks Radios Grundtvig-satsning i 2024-25 - i foråret 2024 sendte DR bl.a. to tv-rækker om Grundtvig på DR1 og DR2. Grundtvig var blandt meget andet optaget af problematikken i grænselandet, og kampen om at fastholde det danske sprog i landsdelen var medvirkende til hans epokegørende indsats for folkeoplysningen.

Efter kaffen er der generalforsamling i Grænseforeningen Vejle Vesteregn med dagsorden iflg. vedtægterne.

Hjerl Hede (Wiki Commons)

Ejendoms historie på landet i 16-1700 årene

Ivan Kondrup, slægtsforsker

Tirsdag 1. april kl. 19.00

Sted: Vejle Stadsarkiv, Vedelsgade 17, 7100

Vejle

Entre: 50 kr. ved indgang, gratis for medlemmer af VSF.

Arr.: Vejleegnens Slægtshistoriske Forening

Når man som slægtsforsker når tilbage til 1700-årene, begynder kildemængden at tynde ud, og udfordringerne med at finde slægten bliver større. I tiden før de første folketællinger bliver ejendoms historiske kilder vigtige og ofte eneste mulighed, hvor man med god sikkerhed kan følge sin slægt.

Med udgangspunkt i matriklen 1688 følges gårde og huse - med skiftende fæstere og ejere - så langt tilbage i tiden som muligt og frem til perioden med de første folketællinger. Kilderne bliver præsenteret, og der gives eksempler på, hvordan de anvendes, ligesom vi får eksempler på, hvordan ejendoms historie kan formidles og bruges af slægtsforskeren i jagten på aner.

Højen bæk – vores natur, vores ansvar

- en **Klimafokus Vejle**-arrangementsrække, der kredser om arealanvendelse i relation til natur, klima og bæredygtighed

Et samlende tema er emner, som fletter sig sammen omkring, hvordan vores kommune skal og kan udvikle sig med særligt fokus på natur, landbrug og byudvikling. Vi berører en del af de aspekter og perspektiver, som såvel Vejle Kommunes politikere og forvaltning som vi borgere og landbrugserhvervet bør forholde sig til.

Arrangementerne gennemføres i et samarbejde mellem Klimafokus Vejle, DN Vejle, Rødmoses Venner, Sommerfuglebevægelsen, Frie Bønder Levende Land, Familielandbruget LRS Vejle, Landsforeningen Praktisk Økologi, Højen Lokalråd og Folkeuniversitetet i Vejle. Projektet støttes økonomisk af energiselskabet EWIL.

Adgang:

Køb billetter for **kr. 200** (unge under 18 kr. 100) til alle 4 arrangementer **senest 26. januar**. Udeliveres ved indgang torsdag 30. januar mod dokumentation for køb.

Billet til enkeltarrangementer **kr. 80** (unge under 18 kr. 40).

Indbetal på Mobile Pay **0825VD** (box Højen Bæk). Husk navn i feltet til meddelelser. Alternativt bankoverførsel til Klimafokus Vejle: reg. 5398 kt.nr. 0251235. Anfør Højen Bæk og dit navn.

Kontakt og flere oplysninger ved Britta Edelberg, ring eller sms 2629 3865

Torsdag 30. januar kl. 19.00

1. Kan grøn vækst redde Højen Bæk?

Foredrag ved *Alexander Holm*, biolog

Vi hører i Vejle jævnligt om begrebet grøn vækst, også i forbindelse med planer om veje og nye industrianlæg - samtidig med, at ansvar for naturen skal styrkes. Kan begge dele lade sig gøre? Er det bluff eller fakta? Alexander Holm er ekspert i naturbeskyttelse og blandt Danmarks mest populære foredragsholdere om bæredygtighed.

Sted: Domus, store sal. Ved Sønderåen 1, 7100 Vejle

Torsdag 20. februar kl. 19.00

2. Mere liv på landet gennem Andelsgårde og regenerativt landbrug

Foredrag ved *Kristine Møller Gaardhus*, etnolog, *Andelsgårde.dk* og *Endrik Maath*, gartner, Rødmosesgård

På Nørretorv forsyner Endrik Maath en stor del af vejlerne med biodynamisk frugt og grønt, en dyrkningsform, der hører ind under begrebet regenerativt landbrug. Dansk grønt- og frugtproduktion er stadig for nedadgående. Kan en landsdækkende organisation som Andelsgårde være en af måderne at sikre familielandbrug og gartnerier i fremtiden i Danmark og lokalt hos os i Vejle Kommune? Kom og hør hvordan.

Sted: Domus, store sal. Ved Sønderåen 1, 7100 Vejle

Torsdag 3. april kl. 16.30 - 19.00

3. Naturvandring ved Højen Bæk

ved *Bo Levesen*, Natur og Udeliv, Vejle Kommune, og *Keld Rasmussen*, tidl. leder af vandafd., Teknisk Forvaltning

Højen Bæk er noget helt særligt. Nu får du lejlighed til sammen med hele familien at vandre en tur langs det fantastiske vandløb sammen med Bo Levesen og Keld Rasmussen. De vil give os blik for de sjældne arter, der findes her, og hvad der skal til, for at vi ikke ødelægger naturgrundlaget i og omkring bækken. Du kan tage en lille madpakke og kaffe på kanden med i turrygsækken. Vi laver bål undervejs.

Mødested: Parkeringspladsen ved Stokbro, hvor Gl. Kolding Landevej krydser Højen Bæk

Torsdag 10. april kl. 19.00

4. Bjergbyen i Herfølge

Foredrag ved *Peter Aalbæk Jensen*, filmproducent og økologisk landmand, og *Lise Palm*, byplanlægger

Vejle by vokser på bekostning af landbrugsareal og natur. Kan byen skabe boliger til flere og samtidig understøtte natur, bæredygtig livsstil, sociale relationer mellem borgere med videre? Peter Aalbæk og han kone, Lise Palm, kommer med inspiration fra den bydel i Herfølge, de går i gang med at bygge i foråret 2025.

Sted: Domus, store sal. Ved Sønderåen 1, 7100 Vejle